

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 21.1.2005

1

Zhoubný novotvar kolorekta

Zhoubný novotvar kolorekta patří mezi nejčastější zhoubné novotvary (ZN). V posledních 30 letech se zvyšuje incidence tohoto novotvaru téměř na celém světě, nejvíce pak v Evropě. Podle posledních dostupných mezinárodně srovnatelných údajů (GLOBOCAN 2002) patří Česká republika na přední místo v Evropě jak v incidenci ZN, tak v mortalitě na ZN. Incidence ZN kolorekta v ČR u mužů je nejvyšší v Evropě, ženy jsou na 5. místě.

ZN kolorekta (dg. C18 - C21 dle MKN-10) je nejčastěji se vyskytujícím zhoubným novotvarem trávicího ústrojí. Již z označení vyplývá, že tento nádor se může vyskytovat v kterékoli části tlustého střeva včetně konečníku (dg. C18 - ZN tlustého střeva, C19 - ZN rektosigmoideálního spojení, C20 - ZN konečníku - rekta a dg. C21 - ZN řiti a řitního kanálu). Diagnóza C21 je sem zařazena vzhledem k převodu klasifikací z MKN-9 na MKN-10 (v MKN-9 ji nejde oddělit). Navíc podíl diagnózy C21 na C18 - C21 je velmi malý - v roce 2002 to bylo 0,6 % u mužů a 1,6 % u žen (hlášená onemocnění) a u počtu zemřelých to bylo 1,1 % u mužů a 1,4 % u žen a tak souhrnné údaje významně neovlivňuje.

Výskyt hlášených nových onemocnění v České republice se postupně zvyšuje - proti roku 1980 je v roce 2002 počet hlášených nových onemocnění u mužů dvojnásobný (4 710) a u žen je tento trend o něco pomalejší - zvětšil se více než o polovinu (3 312). Zároveň se zvyšuje podíl ZN tlustého střeva, ve sledovaných letech tvořil 43,3 % - 55,3 % u mužů a 50,9 % - 60,8 % u žen.

Počet zemřelých také dlouhodobě roste, ale ne tak znatelně jako počet hlášených nových onemocnění. V roce 2002 zemřelo na diagnózy C18 - C21 o 35,9 % mužů více než v roce 1980, u žen to bylo pouze o 13,9 % více. ZN tlustého střeva se na počtu zemřelých podílel u mužů 43,8 % až 59,4 %, u žen 54,2 % až 61,6 %.

Na výrazném nárůstu tohoto onemocnění se podílejí špatné stravovací návyky, kouření, alkohol. Riziko se zvyšuje po 45. roku věku. K preventivním opatřením patří vyšetření Haemocultem (na okultní krvácení). Je nutná včasná diagnostika - jen tak má pacient naději na dlouhodobé přežití. V porovnání zachytu v I. a IV. stadiu onemocnění dle TNM - léčba ve IV. stadiu je více než 10krát nákladnější a výsledky nejsou velké. V roce 2002 bylo zachyceno u mužů v I. stadiu 17,5 % onemocnění, ve II. stadiu 25,9 %, ve III. stadiu 17,4 % a ve IV. stadiu 21,8 %. U žen bylo zachyceno v I. stadiu 16,9 %, ve II. stadiu 22,8 %, ve III. stadiu 18,8 %, ve IV. stadiu 21,3 %, což dokládá, že pacienti se na vyšetření dostávají pozdě.

Na diagnostiku má vliv i to, že jsou jiné příznaky u ZN tlustého střeva vpravo, jiné vlevo a ZN konečníku (rekta) má také jiné příznaky. Tyto příznaky bývají často podceňovány jak pacienty, tak někdy i lékaři.

Z výše uvedeného vyplývá, že u ZN kolorekta jsou ještě velké možnosti v rozšíření prevence a tím i včasnosti zachytu. Dobrá informovanost veřejnosti, kvalitní diagnostika, včasné zahájení léčby povedou k vyššímu přežívání u tohoto zhoubného novotvaru.

Vypracovala: MUDr. Jana Ajmová

Vývoj počtu hlášených nových onemocnění - ZN kolorekta (dg. C18 - C21) - ČR

Rok	Muži		Ženy	
	absolutně	na 100 000 mužů	absolutně	na 100 000 žen
1970	1 512	31,8	1 350	26,7
1975	1 947	39,9	1 722	33,2
1980	2 311	46,1	2 018	38,0
1985	2 712	54,1	2 272	42,7
1990	3 018	59,9	2 511	47,1
1991	3 407	68,1	2 781	52,4
1992	3 356	67,0	2 931	55,2
1993	3 510	70,0	2 928	55,1
1994	3 623	72,2	2 888	54,3
1995	3 719	74,1	3 027	57,0
1996	3 848	76,7	3 157	59,6
1997	4 225	84,3	3 087	58,3
1998	4 143	82,7	3 240	61,3
1999	4 266	85,3	3 193	60,5
2000	4 298	86,0	3 117	59,1
2001	4 418	88,7	3 281	62,6
2002	4 710	94,9	3 312	63,3

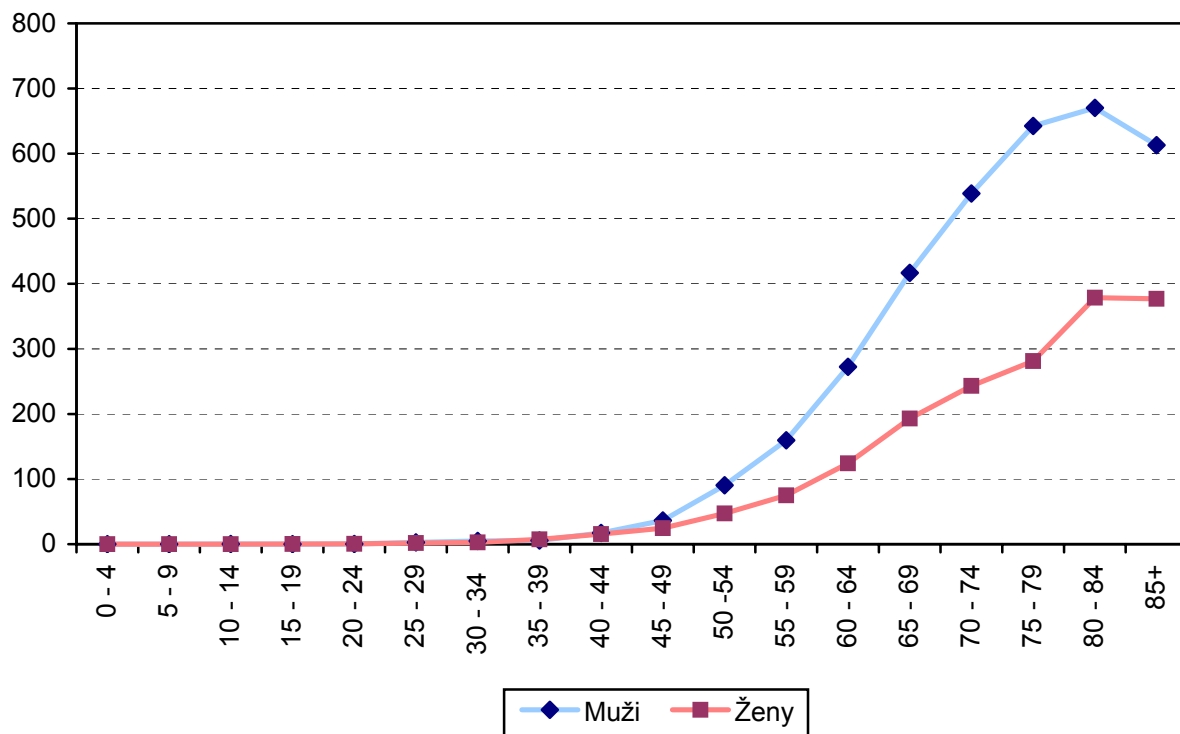
Vývoj počtu zemřelých - ZN kolorekta (dg. C18 - C21) - ČR

Rok	Muži		Ženy	
	absolutně	na 100 000 mužů	absolutně	na 100 000 žen
1970	1 389	29,2	1 276	25,2
1975	1 691	34,7	1 468	28,3
1980	1 884	37,6	1 662	31,3
1985	2 054	40,9	1 753	32,9
1990	2 294	45,5	1 894	35,6
1991	2 367	47,3	1 951	36,8
1992	2 324	46,4	1 933	36,4
1993	2 340	46,6	1 960	36,9
1994	2 428	48,4	1 890	35,6
1995	2 358	47,0	1 932	36,4
1996	2 349	46,8	1 908	36,0
1997	2 416	48,2	1 936	36,6
1998	2 472	49,4	1 844	34,9
1999	2 468	49,3	1 927	36,5
2000	2 517	50,3	1 885	35,7
2001	2 470	49,6	1 911	36,4
2002	2 560	51,6	1 893	36,2

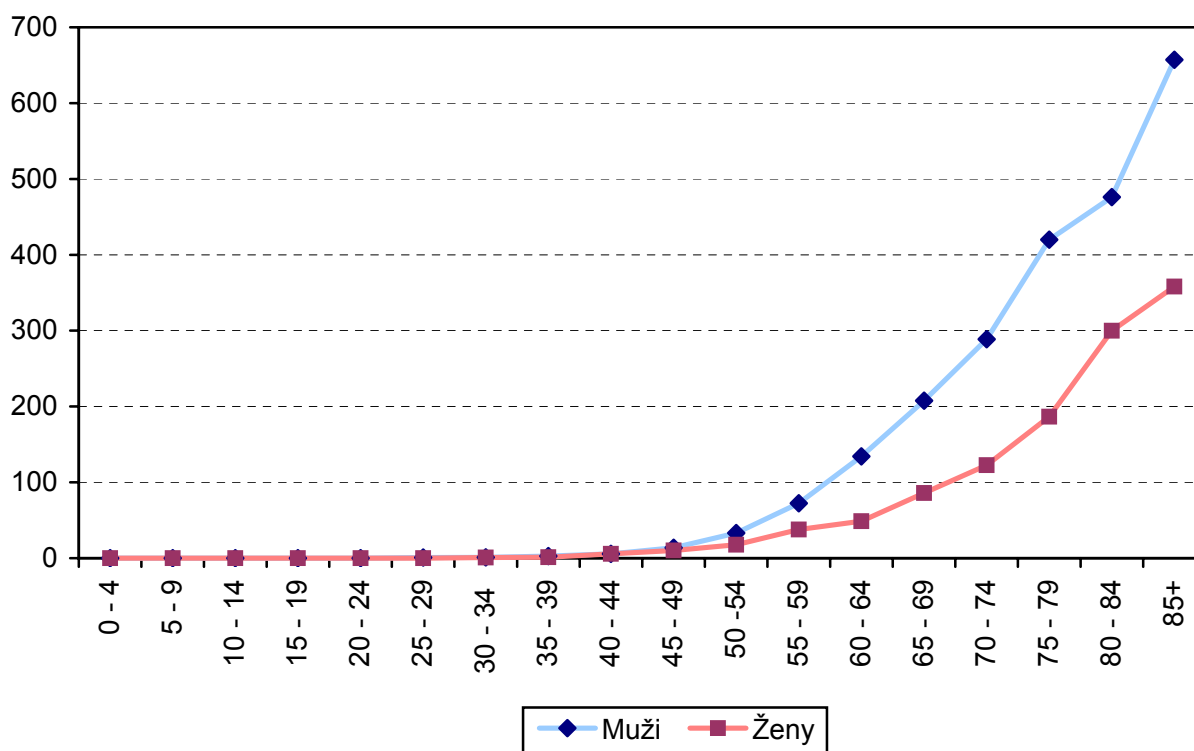
**Hlášená nová onemocnění na kolorektální ZN (C18,C19-C21) podle krajů
rok 2002**

Kraj, republika	Pohlaví	C18		C19 - C21	
		absolutně	na 100 000	absolutně	na 100 000
Hlavní město Praha	muži	346	63,0	219	39,9
	ženy	250	41,0	160	26,3
Středočeský	muži	283	51,4	202	36,7
	ženy	212	36,9	145	25,2
Jihočeský	muži	177	57,7	139	45,3
	ženy	138	43,4	78	24,5
Plzeňský	muži	177	65,8	147	54,6
	ženy	139	49,6	69	24,6
Karlovarský	muži	69	46,4	62	41,7
	ženy	60	38,7	51	32,9
Ústecký	muži	207	51,6	161	40,1
	ženy	163	39,0	87	20,8
Liberecký	muži	80	38,5	103	49,5
	ženy	75	34,2	61	27,8
Královéhradecký	muži	105	39,3	96	36,0
	ženy	89	31,6	67	23,8
Pardubický	muži	136	54,8	122	49,2
	ženy	105	40,6	65	25,1
Vysočina	muži	102	39,9	112	43,8
	ženy	83	31,7	73	27,8
Jihomoravský	muži	243	44,7	214	39,3
	ženy	198	34,2	145	25,1
Olomoucký	muži	174	56,1	128	41,3
	ženy	110	33,6	83	25,3
Zlínský	muži	156	54,0	125	43,3
	ženy	122	40,1	66	21,7
Moravskoslezský	muži	348	56,4	277	44,9
	ženy	244	37,7	174	26,9
Česká republika	muži	2 603	52,4	2 107	42,4
	ženy	1 988	38,0	1 324	25,3

Hlášená nová onemocnění na ZN kolorekta
(C18 - C21) na 100 000 obyvatel dle pohlaví a věkových skupin, ČR, rok 2002

Zemřelí na ZN kolorekta (dg.C18-C21)
na 100 000 obyvatel dle pohlaví a věkových skupin, ČR, rok
2002

Vývoj incidence a mortality ZN kolorekta dle pohlaví v České republice

